

EXAMEN DE DIFERENȚE LA DISCIPLINA ISTORIE

CLASA A X-A

BAREM DE REZOLVARE VARIANTA 2

Punctaj total: 100 de puncte: 90 de puncte pentru cerințe și 10 puncte din oficiu. Răspunsurile sunt orientative. Se acceptă orice formulare echivalentă, corectă istoric și argumentată.

SUBIECTUL I – Lumea elenistică și transformările culturale (30 de puncte)

1. Campania lui Alexandru cel Mare și formarea lumii elenistice (8 p)

Răspuns orientativ: Alexandru al III-lea al Macedoniei a învins Imperiul Persan în urma campaniilor începute în 334 î.Hr. și a cucerit teritorii întinse din Egipt până în Asia Centrală și până în nord-vestul Indiei. După moartea sa, în 323 î.Hr., imperiul s-a fragmentat în regate conduse de diadohi, între care Egiptul ptolemeic, Imperiul Seleucid și Macedonia antigonidă. Această lume este numită elenistică.

Consecințe politice posibile: dispariția Imperiului Persan Ahemenid; apariția regatelor elenistice și a unor monarhii întinse; mutarea centrelor puterii către orașe precum Alexandria și Antiohia. Consecințe culturale: răspândirea limbii grecești comune (koine); dezvoltarea orașelor, bibliotecilor și școlilor; intensificarea contactelor dintre greci, egipteni, perși și alte populații.

Punctaj: explicarea campaniilor și a contextului – 2 p; două consecințe politice – 3 p; două consecințe culturale – 3 p.

2. Polisul grec și monarhiile elenistice (8 p)

Răspuns orientativ: Polisul clasic era o comunitate politică relativ autonomă, cu instituții proprii și o identitate civică. În Atena, cetățenii bărbați participau la Adunare și la unele funcții publice; în alte cetăți, precum Sparta, instituțiile erau diferite. În monarhiile elenistice, autoritatea se concentra în jurul regelui și al curții, iar teritoriile cuprindeau numeroase popoare și orașe. Unele orașe își păstrau instituțiile locale, dar autonomia lor era limitată de puterea regală.

Deosebiri: polisul se baza pe comunitatea cetățenilor și pe instituțiile locale, în timp ce monarhia elenistică se sprijinea pe rege, armată, curte și administrație teritorială; polisul avea de regulă dimensiuni teritoriale reduse, iar regatele elenistice controlau teritorii vaste și populații diverse. Concluzie: autoritatea politică s-a deplasat, în multe regiuni, de la autonomia comunității civice spre monarhii teritoriale.

Punctaj: două deosebiri explicate – 4 p; prezentarea statutului comunităților – 2 p; concluzie – 2 p.

3. Rolul Alexandriei în circulația cunoașterii, ideilor și mărfurilor (7 p)

Răspuns orientativ: Alexandria, întemeiată de Alexandru cel Mare în Egipt, a devenit unul dintre cele mai importante centre urbane ale lumii elenistice. Biblioteca și Museionul au atras savanți și au susținut studiul matematicii, astronomiei, geografiei, medicinei și filologiei. Exemple: Euclid a activat la Alexandria și a sistematizat cunoștințe geometrice; Eratostene a realizat o estimare remarcabilă a circumferinței Pământului. Portul orașului facilita comerțul între bazinul mediteranean, Egipt și rutele spre Marea Roșie și Oceanul Indian.

Punctaj: explicarea rolului intelectual – 3 p; două exemple concrete, culturale sau comerciale – 3 p; formulare coerentă – 1 p.

4. Cultura greacă și tradițiile locale în statele elenistice (7 p)

Răspuns orientativ: Cultura elenistică nu a fost o simplă înlocuire a tradițiilor locale cu cele grecești, ci a rezultat adesea din contact, adaptare și sinteză. Limba greacă (koine) s-a răspândit în administrație și comerț, iar orașele au adoptat instituții și forme artistice grecești. În același timp, cultele locale au continuat, iar unele divinități au fost asociate sau identificate cu divinități grecești. În Egiptul ptolemeic, cultul lui Serapis a combinat elemente egiptene și grecești; conducătorii ptolemeici au folosit atât simboluri grecești, cât și tradiții faraonice pentru a-și legitima puterea.

Punctaj: punct de vedere clar – 2 p; două argumente/exemple istorice – 4 p; concluzie – 1 p.

SUBIECTUL II – Roma: societate, instituții și expansiune (30 de puncte)

1. Conflictul dintre patricieni și plebei în Republica timpurie (8 p)

Răspuns orientativ: Patricienii reprezentau aristocrația tradițională și au dominat inițial numeroase funcții politice și religioase. Plebeii, deși liberi, aveau acces limitat la putere și puteau fi afectați de datorii și de pierderea pământului. Ei au cerut protecție juridică și participare politică mai largă.

Revendicări și rezultate posibile: crearea tribunilor plebei, care puteau interveni în apărarea plebeilor; publicarea normelor juridice prin Legea celor XII Table (mijlocul secolului al V-lea î.Hr.); accesul treptat al plebeilor la magistraturi; Legea Canuleia (445 î.Hr.), care a permis căsătoriile între patricieni și plebei; Legile Liciniene-Sextiene (367 î.Hr.), care au deschis consulatul plebeilor; Legea Hortensia (287 î.Hr.), prin care hotărârile adunării plebeilor au devenit obligatorii pentru întreaga comunitate romană.

Punctaj: explicarea conflictului – 2 p; două revendicări – 2 p; două rezultate juridice/instituționale explicate – 4 p.

2. Armata, cuceririle și transformarea societății romane (8 p)

Răspuns orientativ: Armata romană, organizată în legiuni și sprijinită de alianțe cu comunități italice, a permis cucerirea treptată a Italiei și apoi extinderea în bazinul mediteraneeu. Disciplina, organizarea, infrastructura militară și capacitatea de a integra aliați au contribuit la succesul roman. Războaiele punico au dus la înfrângerea Cartaginei și la consolidarea dominației romane în vestul Mediteranei.

Cuceririle au adus pradă, impozite, sclavi și noi piețe. O parte a elitei a investit în latifundii, în timp ce micii proprietari au întâmpinat dificultăți, mai ales după perioade lungi de serviciu militar. Sclavia s-a extins, iar diferențele dintre bogați și săraci s-au accentuat. Provinciile au furnizat cereale, metale și venituri, dar administrarea lor a creat și oportunități de abuz și corupție.

Exemple posibile: Sicilia ca provincie romană după Primul Război Punic; afluxul de sclavi după cuceriri; reformele agrare ale fraților Gracchi ca răspuns la problemele sociale.

Punctaj: rolul armatei – 2 p; două efecte economice/sociale explicate – 4 p; exemple concrete – 2 p.

3. Republica romană și Principatul lui Augustus (7 p)

Răspuns orientativ: În Republică, puterea era distribuită între magistrați aleși anual, Senat și adunări, deși influența aristocrației era foarte mare. Consulii exercitau conducerea executivă și comanda militară, iar Senatul avea o influență majoră asupra politicii externe și finanțelor. După războaiele civile, Octavian a învins rivalii și, în 27 î.Hr., a primit titlul de Augustus, marcând începutul Principatului.

Augustus a păstrat formal Senatul, magistraturile și adunările, însă a concentrat în mâinile sale principalele pârghii ale puterii, inclusiv comanda militară și atribuții politice esențiale. Republica se baza formal pe anualitatea și colegialitatea magistraturilor; Principatul a menținut aparența instituțiilor tradiționale, dar puterea efectivă aparținea principeului. Nu a fost o monarhie declarată în forma ei tradițională, ci un regim în care autoritatea personală domina instituțiile.

Punctaj: descrierea Republicii – 2 p; descrierea Principatului – 3 p; comparație/concluzie – 2 p.

4. Romanizarea ca schimb cultural (7 p)

Răspuns orientativ: Romanizarea a fost răspândirea limbii latine, a dreptului, instituțiilor, urbanismului și unor practici romane în provincii, dar a presupus și adaptări reciproce. Orașele provinciale puteau avea forumuri, băi, temple, amfiteatre și administrație de tip roman. În Galia și Hispania, latina s-a răspândit și a contribuit, în timp, la formarea limbilor romanice. În alte regiuni, precum estul mediteraneeu, greaca a rămas larg folosită, iar tradițiile locale au continuat. Armata, veteranii, comerțul, drumurile și acordarea cetățeniei au facilitat integrarea, fără a elimina uniform toate identitățile locale.

Punctaj: definirea procesului – 2 p; două exemple concrete – 3 p; explicarea schimbului/adaptării și concluzie – 2 p.

SUBIECTUL III – Eseu: „Cucerire, integrare și schimb cultural în lumea antică” (30 de puncte)

Model de răspuns

Cuceririle militare au transformat profund lumea antică, nu doar prin modificarea frontierelor, ci și prin apariția unor noi forme de organizare politică și prin intensificarea schimburilor culturale. Experiențele lumii elenistice și ale Romei arată că integrarea teritoriilor cucerite putea combina impunerea autorității cu adaptarea la tradițiile locale.

Campaniile lui Alexandru cel Mare au distrus Imperiul Persan Ahemenid și au extins dominația macedoneană asupra Egiptului și a unor teritorii asiatice. După moartea sa, imperiul s-a fragmentat în regate elenistice, precum Egiptul ptolemeic și Imperiul Seleucid. În aceste state, limba greacă koine, orașele și instituțiile culturale grecești au avut un rol important, dar populațiile au continuat să-și practice tradițiile. În Egipt, de exemplu, conducătorii ptolemeici au utilizat simboluri faraonice, iar cultul lui Serapis a ilustrat îmbinarea unor elemente grecești și egiptene.

În Roma republicană, conflictul dintre patricieni și plebei a determinat transformări juridice și instituționale. Plebeii au obținut tribunatul plebei, publicarea legilor prin Legea celor XII Table și, treptat, acces la magistraturi. Aceste schimbări au extins participarea politică a plebeilor, deși inegalitățile sociale au persistat.

Armata romană a fost esențială pentru cucerirea și păstrarea teritoriilor. Legiunile, alianțele și construirea drumurilor au facilitat controlul militar și circulația persoanelor și bunurilor. Administrația provincială colecta impozite și organiza teritoriile, iar orașele au devenit centre ale vieții economice și politice. Romanizarea s-a manifestat prin răspândirea latinei, a dreptului și a urbanismului roman, dar ritmul și formele sale au variat. În Galia și Hispania, latina a câștigat teren, în timp ce în estul Mediteranei greaca a rămas importantă.

Elenizarea și romanizarea au în comun faptul că au favorizat răspândirea unor limbi, instituții și modele culturale dincolo de regiunile lor de origine. Totuși, elenizarea s-a bazat în mare măsură pe prestigiul culturii grecești și pe rețelele orașelor elenistice, în timp ce romanizarea a fost susținută și de administrația provincială, armată, infrastructură și statutul juridic. În ambele cazuri, culturile locale nu au dispărut complet, ci au influențat formele concrete ale schimbului cultural.

În concluzie, cucerirea militară putea crea cadrul politic al integrării, dar schimburile durabile depindeau de orașe, instituții, limbă, economie și adaptarea la tradițiile locale. Lumea elenistică și Imperiul Roman au contribuit astfel la formarea unui spațiu antic interconectat și divers.

Repartizarea punctajului pentru eseu

- Informație istorică exactă și relevantă – 12 p.
- Argumentare și relații cauză–efect – 8 p.
- Concepte istorice și exemple concrete – 5 p.
- Structură, coerență și exprimare – 5 p.

PUNCTAJ FINAL

Subiectul I: 30 p | Subiectul II: 30 p | Subiectul III: 30 p | Din oficiu: 10 p | TOTAL: 100 p.